

7 липня 2023 року студенти груп Арх-11А та Арх-11Б кафедри містобудування КНУБА прибули на обмірну практику до Національного музею народної архітектури та побуту України. До екскурсії приєдналась також частина групи Арх-21Б, що вирішила повести частину практики з рисунку саме в Пирогове.

Фото 1, 2 Студенти груп Арх-11А та Арх-11Б кафедри містобудування КНУБА в Пирогово

Фото 3. Студенти груп Арх-11А та Арх-11Б біля об'єкту обмірів – хати з с. Велика Павлівка

На цей день обмірної практики була запланована екскурсія по експозиції «Полтавщина» Національного музею народної архітектури і побуту України. Її провела завідувачка експозиційним відділом "Полтавщина та Слобожанщина" Тетяна Іванівна Карандеєва, яка працює в Музеї на цій експозиції уже 42 роки. «У 80-х роках багато їздила у відрядження, все збирали,

Полтавщини - про планування хат представників різних верств українського села (хати з с. Ревазівка Новосанжарського р-ну, смт. Шишаки Шишацького р-ну, с. Лелюхівка Новосанжарського р-ну, с. Велика Павлівка Зіньківського р-ну, с. Попівка Зіньківського р-ну, с. Бобрівник, Зіньківського району, Кунцево Новосанжарського району); з чого складається хата та її планування: що таке «хата на дві половини», дводільна, тридільна, п'ятидільна хати, «дві хати через сіни»; про використання та призначення окремих житлових і підсобних приміщень (хати, хатини, сіней, комори, тощо).

Студенти мали можливість побачити на власні очі як виглядає каркасно-зрубна конструкція полтавської хати, та які елементи її складають; отримати відповіді на запитання: де та нащо у хати «коник», що таке «соха» і яке її конструктивне значення, де знаходить «ощіп» і нащо він, яка конструкція даху хати – крокви, лати, «оберемки», та як вони з'єднуються між собою (фото 15 – 18, 21- 25); чому стріха хати аж настільки виступає за площину стіни, яке призначення та конструкція призьби; скільки шибок у вікні традиційної хати та чому саме; чому стіни хати отримали назви: чільна стіна, причілкова, покутня,

затильна; чим відрізняються зовнішні та внутрішні поверхні стін «митой хати», як вони прикрашались (фото 37, 38, 41, 40, 41).

Студенти дізналися, як був організований внутрішній простір окремих приміщень хати: де стояла піч, які меблі будувались разом з хатою, одночасно з нею - як праобраз сучасних вбудованих меблів; які геніально прості елементи конструкцій традиційної української хати забезпечували сучасний комфорт проживання в ній, заміняли сучасний кондиціонер, були аналогом розповсюдженої зараз конструкції «тепла підлога» та «тепла стіна; нащо дірка в дверях надвірної комори; чому в українській хаті невисокі двері, але високий поріг та нащо підводили стіни зовні кольоровою глиною (фото 13, 14, 25-28, 37), і як виглядає та функціонує конструкція дверей «на бігунах».

Завідувачка відділу «Полтавщина» детально пояснювала студентам елементи хат, відповідала на численні питання студентів: де у хати стоян, на чому тримається сволок, чому неможливо відкрити двері типової нескладної конструкції ключем від іншої хати; як обходилась господиня спекотного літнього дня без печі, кожен день готуючи кілька страв на велику сім'ю, як вибирались люди з хати у сніжну зиму, коли хатні двері ззовні завалило сніговою кучугурою висотою в 2 м (фото 19, 20); як випалювались полив'яні і звичайні горщики – глечики (для цього потрібна температура в 700°); скільки гектарів землі було у «куркуля», середняка, бідняка та чому усталене визначення куркуля як «заможного селянина» доповнювалось значеннями «людина з іншої місцевості, що оселилась на постійне місце проживання», яке часто застосовувалось щодо козаків – чорноморців; як з першого погляду відрізнити майновий стан селянина та які господарські будівлі наповнюють їх садиби (фото 9, 11).

Тетяна Іванівна також розповіла про особливості складу традиційних опоряджувальних та оздоблювальних матеріалів місцевого походження, які, з практичного досвіду п. Карандеєвої, відрізняються від складу, наведеного в теоретичних працях з цього питання.

Студенти багато цікавого узнали про побут українців, мали рідкісну можливість доторкнутись до сувою справжнього конопляного полотна, відчутти пластичність і тепло тканини, а також, гіпотетично, «приміряти» традиційну керсетку та «юпку», святкові полтавські плахти, чоловічий одяг кобеняк, роздивитись зблизька полтавські рушники, вишиті двостороннім тамбуром, ткацький станок, що взимку стояв чи не в кожній хаті (фото 29, 30, 31, 32, 33, 34, 40, 41), що було головною гордістю господині і мрією дівчини на виданні. Студентам також показали, під яким саме вікном дівчата з 7 років вишивали собі посаг (до 40 сорочок).

«Не можу уявити своє життя без музею, це для мене як повітря, була тяжко на душі, а приходиш до полтавських хаток, зайдеш, і все проходить. Як подивишся на рушники і взагалі на ці шедеври людських рук, то душа співає. Думаєш - як при свічці можна вишити таку красу» – ділиться своїми почуттями Т.І. Карандеєва.

Фото 4, 5 Студенти груп Арх-11А , Арх-11Б та Арх-21Б КНУБА на екскурсії, що проводить Т.І. Карандєєва

Фото 6, 7, 8 Тетяна Іванівна Карандеєва проводить екскурсію по експозиції «Полтавщина» НМНАП

Фото 9, 10, 11   Експерсія студентів КНУБА на садібу заможного селянина-хлібороба з с. Лелюхівки і кінця ХІХ – початку ХХ століття

Фото 12, 13

Хати з сіл Шишаки та Велика Павлівка

Фото 14   Характерний пейзаж полтавського села

Фото 15, 16, 17, 18 Елементи конструкції даху хат з сіл Бобрівник та Лелюхівка

Фото 19, 20, 21

Фрагменти конструкцій даху та пічного опалення хат з сіл Бобрівник та Велика Павлівка

Фото 22, 23, 24,25   Елементи конструкцій даху та декоративного оформлення хат з сіл Бобрівник та Лелюхівка

Фото 26, 27, 28   Фрагменти конструкцій та зовнішнього декоративного оформлення хат

Фото 29, 30, 31, 32, 33, 34   Інтер'єр хати з с. Шишаки

Фото 35, 36 Група студентів на чолі з доцентом Г.В. Гуменюк в хаті з с. Бобрівник Зіньківського району

Фото 37, 38. 39   Інтер'єр хати з с. Бобрівник Зіньківського району

Фото 40 Полтавські рушники в інтер'єрі хати з с. Шишаки

Фото 41 Інтер'єр хати з с. Бобрівник Зіньківського району. Миті стіни і стеля – мальовані. Хата прибрана до весілля. На жердці – весільне вбрання молодої, рушники, під покутньою стіною – унікальна мальована скриня, на передній стінці якої козак Мамай. Кінець XIX ст.

Відгуки студентів про відвідини Музею були такими:

Анастасія Бубнова: «Перебуваючи на обмірній практиці у селі Пирогів, я була вражена тим, як місце віє історією. Кожен будинок церква огорожа – усе це переносить тебе в минуле і занурює у вивчення свого коріння. Особисто мене найбільш зацікавили садиби Волинської та Карпатської областей. Адже я народилась у м. Володимир і дуже хочу добре розумітись у «рідних стінах», хоча наша практика проходила на території не менш цікавої садиби с. Велика Павлівка Полтавської області. Солом'яна стріха, традиційні дерев'яні перекриття й мазані стіни створюють неповторну атмосферу і затишок. Дуже мило і приємно, що адміністрація музею доручила обміри садиби саме нам»;

Катерина Марущенко: «Літо, неймовірний теплий день сповнений сонцем, мальовничі колоритні краєвиди та просочені історією українського побуту стіни народної архітектури. Опинившись у музеї в Пирогове, ти ніби перенесишся на кілька століть в минуле, відчуваєш ту буденність та звичну повсякденну рутину своїх предків. Повітря переповнене пахощами п'янок трав та квітів створили неймовірний затишок в душі... велике захоплення виникало при погляді на біленькі хатки, обсажені квіточками, кущиками, акуратно підведені орнаментами або просто оздоблені червоненькою лінією вздовж кривенької призьби. Здавалось б, звичайна хата, житло людини, але насправді то все - життя, дитинство, юність, зрілість та старість».

Дар'я Коровка: «Після відвідин Національний музей народної архітектури в

мене було враження, що відвідала ХІХ століття. В Пирогові вирує атмосфера селянського побуту тих років. Наша архітектурна практика проходила в хаті гончара я дізналася про деякі традиції та прикмети про виробництво гончарних виробів та як у ті часи тримали худобу. Завдяки атмосфері затишку здалось, ніби я опинилась у минулому. Дякуючи музею можна отримати незабутні враження про те, як жили люди»;

Поліна Луганова: «Щиро дякую за теплу і приємну атмосферу. Під час візиту я відчула багато свіжих і нових почуттів та емоцій, наче тільки після пробудження від довгого сну. Затишна та комфортна атмосфера. Як ніколи була приємно вражена ремонтом входу до музею – новітній, сучасний і дуже доречний. Ми вели обміри хатини з села Велика Павлівка, відчувалось наче хатина живе і досі. Глечики, тарілки - все приносило приємні творчі емоції для нових починань. Дякую вам. Будемо раді завітати до вас знову!».

Екскурсія на територію експозиційної зони «Полтавщина» Національного музею народної архітектури та побуту виявилась надзвичайно інформативною та емоційно насиченою, зацікавила та зачарувала як дорослих – керівників практики (доцентів Носенко Г.А., Гуменюк Г.В.), так і юних першокурсників – всіх, хто її відвідав цієї спекотної липневої днини.